

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 7 czerwca 2007 r.*

W sprawach połączonych od C-222/05 do C-225/05

mających za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez College van Beroep voor het bedrijfsleven (Niderlandy) postanowieniami z dnia 17 maja 2005 r., które wpłynęły do Trybunału w dniu 20 maja 2005 r., w postępowaniu:

J. van der Weerd,

Maatschap Van der Bijl,

J.W. Schoonhoven (C-222/05),

H. de Rooy sr.,

H. de Rooy jr. (C-223/05),

Maatschap H. en J. van 't Oever,

Maatschap F. van 't Oever en W. Fien,

* Język postępowania: niderlandzki.

B. van 't Oever,

Maatschap A. en J. Fien,

Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf,

H. Koers,

Maatschap K. en G. Polinder,

G. van Wijhe (C-224/05),

B.J. van Middendorp (C-225/05)

przeciwko

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes izby, E. Juhász, R. Silva de Lapuerta, J. Malenovský (sprawozdawca) i T. von Danwitz, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Poiares Maduro,
sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 7 grudnia 2006 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu J. van der Weerda, Maatschap Van der Bijl oraz J.W. Schoonhovena, Maatschap H. en J. van 't Oever, Maatschap F. van 't Oever en W. Fien, B. van 't Oevera, Maatschap A. en J. Fien, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf, H. Koers, Maatschap K. en G. Polinder oraz G. van Wijhego, przez A. van Beeka oraz G. de Jagera, advocaten,

- w imieniu rządu niderlandzkiego, przez H.G. Sevenster oraz C. ten Dam, działające w charakterze pełnomocników,

- w imieniu rządu francuskiego, przez G. de Berguesa oraz R. Loosli-Surrans, działających w charakterze pełnomocników,

- w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich, przez F. Erlbachera, M. van Heezik oraz T. van Rijna, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 1 marca 2007 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą, z jednej strony, wykładni prawa wspólnotowego w zakresie uprawnienia sądu krajowego do dokonania z urzędu oceny zgodności aktu administracyjnego z dyrektywą Rady 85/511/EWG z dnia 18 listopada 1985 r. wprowadzającą wspólnotowe środki w sprawie zwalczania pryszczy (Dz.U. L 315, str. 11), zmienioną dyrektywą Rady 90/423/EWG z dnia 26 czerwca 1990 r. (Dz.U. L 224, str. 13, zwaną dalej „dyrektywą 85/511”) oraz, z drugiej strony, wykładni tej dyrektywy.

- 2 Wnioski te zostały złożone w ramach sporów pomiędzy J. van der Weerdem, Maatschap Van der Bijl, J.W. Schoonhovenem, H. de Rooyem sr. i H. de Rooy jr., Maatschap H. en J. van 't Oever, Maatschap F. van 't Oever en W. Fien, B. van 't Oeverem, Maatschap A. en J. Fien, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf, H. Koers, Maatschap K. en G. Polinder, G. van Wijhem i B.J. van Middendorp a Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, w przedmiocie uboju należących do nich zwierząt.

Ramy prawne

Przepisy wspólnotowe

- 3 Dyrektywa 85/511 ustanawia wspólnotowe środki służące zwalczaniu pryszczy. W swym art. 4 nakłada ona na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia,

w szczególności, aby w gospodarstwie posiadającym jedno lub więcej zwierząt podejrzanych o zarażenie pryszczycą lub o jej nosicielstwo niezwłocznie podejmowano z urzędu badania mające na celu potwierdzenie występowania choroby lub jej wykluczenie oraz, w szczególności, aby urzędowy lekarz weterynarii pobrał niezbędne próbki lub otrzymał je pobrane do badania laboratoryjnego.

- 4 Ponadto, zgodnie z art. 5 tej dyrektywy, państwa członkowskie zapewniają, że gdy tylko zostanie potwierdzone, że na terenie gospodarstwa znajduje się jedno lub kilka zarażonych zwierząt, właściwe władze wprowadzają przewidziane w tym przepisie środki polegające, między innymi, na obowiązku uboju na miejscu pod nadzorem urzędowym wszystkich znajdujących się w danym gospodarstwie zwierząt należących do gatunków podatnych w taki sposób, aby uniknąć jakiegokolwiek ryzyka rozprzestrzenienia się wirusa pryszczycy.
- 5 Z art. 11 ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 tej dyrektywy wynika, że państwa członkowskie winny zapewnić, aby analizy laboratoryjne mające na celu wykrycie pryszczycy i wykorzystywanie wirusów pryszczycy w celach badawczych, diagnostycznych lub zmierzające do wyprodukowania szczepionek były przeprowadzane przez zatwierdzone zakłady i laboratoria, które zostały wymienione na wykazach znajdujących się w załącznikach do tej dyrektywy.
- 6 W załączniku B do dyrektywy 85/511, zatytułowanym „Krajowe laboratoria uprawnione do zajmowania się żywym wirusem pryszczycy”, w rubryce „Niderlandy” w chwili zaistnienia okoliczności faktycznych sprawy zawisłej przed sądem krajowym figurował „Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad”.

Uregulowania krajowe

- 7 Artykuł 8:69 ustawy o postępowaniu sądowoadministracyjnym (Algemene Wet Bestuursrecht) stanowi:

„1. Sąd rozpatrujący sprawę wydaje rozstrzygnięcie na podstawie skargi, przedstawionych dokumentów, rezultatów wstępnego dochodzenia oraz analizy sprawy przeprowadzonej w trakcie rozprawy.

2. Zarzuty prawne są uzupełniane przez sąd z urzędu.

3. Okoliczności faktyczne mogą zostać uzupełnione przez sąd z urzędu”.

- 8 Przepis ten ma zastosowanie do postępowań toczących się przed College van Beroep voor het bedrijfsleven na podstawie art. 19 ust. 1 ustawy dotyczącej sądowoadministracyjnej kontroli w sprawach gospodarczych (Wet bestuursrechtspraak bedrijfsorganisatie).

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 9 W lutym 2001 r. stwierdzono w Niderlandach wybuch epidemii pryszczycy. W okresie tym skarżący w postępowaniu przed sądem krajowym zajmowali się hodowlą rogowatych zwierząt parzystokopytnych. Prowadzone przez nich gospodarstwa znajdowały się niespełna 2 km od gospodarstw, które dyrektor Rijksdienst voor de keuring van

Vee en Vlees (krajowej inspekcji bydła i mięsa, zwanej dalej „RVV”) uznał za zarażone pryszczycą. Ten ostatni oparł się w tym względzie na wynikach badań przeprowadzonych przez laboratorium ID-Lelystad BV (zwane dalej „ID-Lelystad”), podanych do jego wiadomości faksem, zgodnie z którymi próbki pobrane w zarażonych gospodarstwach zostały uznane za pozytywne.

- 10 W następstwie tego stwierdzenia obecności pryszczycy dyrektor RVV skierował do skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym decyzje, zgodnie z którymi wszystkie zwierzęta parzystokopytne znajdujące się w ich gospodarstwach muszą zostać uznane za podejrzane o nosicielstwo pryszczycy ze względu na to, że ze względu na stwierdzenie w pobliżu jej przypadku nie można wykluczyć, iż zwierzęta znajdujące się w tych gospodarstwach mogły zostać nosicielami tej choroby.
- 11 W tych samych decyzjach dyrektor RVV powiadomił skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym o szeregu środków mających zwalczać wirusa pryszczycy i zapobiegać jego rozprzestrzenianiu się, polegające między innymi na szczepieniach, a następnie uboju wszystkich znajdujących się w ich gospodarstwach zwierząt parzystokopytnych. Zwierzęta te zostały potem zaszczepione, a następnie ? zabite.
- 12 Ponieważ odwołania od powyższych decyzji, wniesione przez skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym do dyrektora RVV, zostały oddalone jako bezzasadne, wniesli oni do sądu krajowego skargę na te wydane przez dyrektora RVV niekorzystne decyzje.
- 13 Aby podważyć zgodność z prawem stwierdzenia podejrzenia obecności pryszczycy, a zatem ? decyzji wydanych przez dyrektora RVV, skarżący w postępowaniu przed

sądem krajowym podnieśli zarzuty dotyczące w szczególności tego, że organy administracyjne nie uwzględniły definicji zwierzęcia podejrzanego o zarażenie, klinicznych objawów świadczących o obecności wirusa pryszczycy oraz procedur mających zastosowanie przy pobieraniu próbek krwi.

- 14 Sąd krajowy oddalił te wszystkie zarzuty. Podniósł on jednak, że w zawisłych przed nim podobnych sprawach, które zakończyły się wydaniem wyroku Trybunału z dnia 15 czerwca 2006 r. w sprawie C-28/05 *Dokter i in.* (Zb.Orz. str. I-5431), zgodność z prawem podobnych decyzji została podważona za pomocą zarzutów innych niż te, które zostały podniesione przez skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym.
- 15 W zarzutach tych twierdzono, że dyrektor RVV nie może podejmować środków służących zwalczaniu pryszczycy na podstawie wyników badań przeprowadzonych przez ID-Lelystad, ponieważ dyrektywa 85/511 nie uprawniała tego laboratorium do ich dokonywania. Dyrektor RVV nie mógł ponadto oprzeć swej decyzji o zastosowaniu środków zwalczania pryszczycy wyłącznie na treści faksu przesłanego przez ID-Lelystad, informującego o wynikach analiz laboratoryjnych. Powinien był bowiem zażądać dokumentacji sporządzonej przez to laboratorium, zbadać ją i sprawdzić, czy analizy zostały przeprowadzone w prawidłowy sposób.
- 16 Zdaniem *College van Beroep voor het bedrijfsleven* takie zarzuty mogą także mieć wpływ na rozwiązanie niniejszych zawisłych przed nim sporów. Ponieważ jednak zarzuty te nie zostały przed nim podniesione, krajowe przepisy proceduralne stoją na przeszkodzie ich uwzględnieniu. Jego zdaniem, z art. 8:69 ustawy o postępowaniu sądownoadministracyjnym wynika, że sąd rozstrzyga jedynie te sporne kwestie, które zostały mu przedstawione. Wprawdzie ust. 2 tego artykułu stanowi, że zarzuty prawne są uzupełniane przez sąd z urzędu, należy jednak wyciągnąć z tego przepisu wnioski, że sąd nadaje prawną formę zarzutom, które skarżący podniósł wobec kwestionowanego aktu administracyjnego. Należy odróżnić od siebie ten obowiązek uzupełnienia z urzędu tych zarzutów od oceny, jaką sąd jest zobowiązany przeprowadzić ze swej własnej inicjatywy. Ta ostatnia może mieć miejsce jedynie w przypadku

stosowania reguł porządku publicznego dotyczących uprawnień organów administracyjnych oraz uprawnień samego sądu, a także przepisów regulujących kwestie dopuszczalności.

- 17 Sąd krajowy zastanawia się jednak czy, w przypadku prawa wspólnotowego, jest on zobowiązany do uwzględnienia argumentów opartych na przepisach tego prawa, które nie zostały podniesione przez skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym. Nasuwa się bowiem kwestia, czy krajowe przepisy proceduralne, z których wynika, że sąd nie może dokonać oceny zarzutów, które nie wchodzą w zakres sporu, nie czynią praktycznie niemożliwe lub nadmiernie trudne wykonywanie praw przyznanych przez wspólnotowy porządek prawny.
- 18 W tych warunkach College van Beroep voor het bedrijfsleven postanowił zawiesić postępowanie w czterech zawisłych przed nim sprawach i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy prawo wspólnotowe ustanawia obowiązek dokonania z urzędu analizy zarzutów, które nie zostały podniesione przy wszczęciu sporu, które jednakże wynikają z dyrektywy 85/511 [...]?

2) Jeżeli na pytanie 1 zostanie udzielona odpowiedź twierdząca:

Czy wynikający z art. 11 ust. 1 tiret pierwsze w związku z art. 13 ust. 1 tiret drugie dyrektywy 85/511 [...] obowiązek państw członkowskich, polegający na zapewnieniu, aby analizy laboratoryjne mające na celu wykrycie przyczyny były przeprowadzane przez laboratorium wskazane w załączniku B do dyrektywy 85/511/EWG, ma skutek bezpośredni?

3) a) Czy art. 11 ust. 1 dyrektywy 85/511 [...] należy interpretować w ten sposób, iż z faktu, że pryszczycza zostanie stwierdzona przez laboratorium niewskazane w załączniku B do dyrektywy 85/511 [...], należy wyciągnąć konsekwencje prawne?

b) Jeżeli na pytanie 3a) zostanie udzielona odpowiedź twierdząca:

Czy art. 11 ust. 1 dyrektywy 85/511 [...] ma na celu ochronę interesów jednostek, takich jak [skarżący w postępowaniu przed sądem krajowym]? W przypadku odpowiedzi przeczącej: czy takie jednostki mogą powoływać się na ewentualne uchybienie zobowiązaniom ciążącym na podstawie tego przepisu na organach państw członkowskich?

c) Jeżeli z odpowiedzi na pytanie 3b) będzie wynikało, że jednostki mogą powoływać się na art. 11 ust. 1 dyrektywy 85/511 [...]:

Jakie konsekwencje prawne należy wyciągnąć w przypadku, gdy pryszczycza zostanie wykryta przez laboratorium niewskazane w załączniku B do dyrektywy 85/511?

4) Czy załącznik B do dyrektywy 85/511 należy, przy uwzględnieniu postanowień art. 11 i 13 tej dyrektywy, interpretować w ten sposób, że określenie »Centraal Diergeeneeskundig Instituut, Lelystad« może lub musi odnosić się również do [ID-Lelystad]?

- 5) Jeżeli z odpowiedzi na powyższe pytania będzie wynikało, że pryszczycza może zostać stwierdzona przez laboratorium niewskazane w załączniku B do dyrektywy 85/511/EWG lub, że załącznik B do dyrektywy 85/511/EWG należy interpretować w ten sposób, że określenie »Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad« może lub musi się odnosić również do [ID-Lelystad], to:

czy dyrektywę 85/511 [...] należy interpretować w ten sposób, że stanowi ona, iż krajowy organ administracji uprawniony do wydawania decyzji jest związany wynikami analiz przeprowadzonych przez laboratorium wskazane w załączniku B do dyrektywy 85/511/EWG lub przez laboratorium niewskazane w tym załączniku ? gdyby z odpowiedzi na pytanie 3a) wynikało, że organ administracji może zastosować środki zwalczania pryszczycy w oparciu o wyniki uzyskane przez takie laboratorium, lub czy określenie kompetencji w tym zakresie należy do autonomii proceduralnej państwa członkowskiego i czy sąd krajowy, przed którym toczy się postępowanie, musi zbadać, czy właściwe przepisy mają zastosowanie niezależnie od tego, czy analizy laboratoryjne są przeprowadzane na podstawie zobowiązania wynikającego z prawa wspólnotowego czy krajowego, jak również, czy stosowanie krajowych procedur nie czyni implementacji przepisów wspólnotowych nadmiernie trudną lub praktycznie niemożliwą?

- 6) Jeżeli z odpowiedzi na pytanie 5 będzie wynikało, że kwestia związania krajowych organów wynikami laboratoryjnymi jest uregulowana przez dyrektywę 85/511 [...]:

Czy organy krajowe są w sposób bezwarunkowy związane wynikiem analiz laboratoryjnych mających na celu wykrycie pryszczycy? Jeżeli nie, to jaki zakres swobodnego uznania pozostawia dyrektywa 85/511 tym organom krajowym?''.

- 19 Na mocy postanowienia Prezesa Trybunału z dnia 7 lipca 2007 r. sprawy od C-222/05 do C-225/05 zostały połączone do celów procedury pisemnej i ustnej, jak również do celów wydania wyroku.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 20 Zwracając się z tym pytaniem, sąd krajowy w istocie zastanawia się, czy w postępowaniu takim jak toczące się przed sądem krajowym, prawo wspólnotowe nakłada na ten sąd obowiązek dokonania z urzędu kontroli zgodności z prawem aktu administracyjnego z punktu widzenia zarzutów naruszenia art. 11 i art. 13 dyrektywy 85/511.

W przedmiocie dopuszczalności

- 21 J. van der Weerd, Maatschap Van der Bijl, J.W. Schoonhoven, Maatschap H. en J. van 't Oever, Maatschap F. van 't Oever en W. Fien, B. van 't Oever, Maatschap A. en J. Fien, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf, H. Koers, Maatschap K. en G. Polinder i G. van Wijhe (zwani dalej „J. van der Weerd i in.”) kwestionują przedstawienie przebiegu postępowania przed sądem krajowym. Twierdzą oni, że powoływali się oni przed nim na dyrektywę 85/511 i że Trybunał nie powinien zatem analizować tej kwestii.

- 22 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pytania dotyczące wykładni prawa wspólnotowego, z którymi zwrócił się sąd krajowy w ramach stanu prawnego i faktycznego, za

którego ustalenie jest on odpowiedzialny i którego prawidłowość nie podlega ocenie przez Trybunał, korzystają z domniemania znaczenia dla sprawy (zob. wyrok z dnia 15 maja 2003 r. w sprawie C-300/01 Salzmann, Rec. str. I-4899, pkt 29 i 31). Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w trybie prejudycjalnym, o które wnioskował sąd krajowy, jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa wspólnotowego, o którą wnioskowano, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub przedmiotem sporu przed sądem krajowym, gdy problem jest natury hipotetycznej, bądź gdy Trybunał nie dysponuje elementami stanu faktycznego albo prawnego, które są konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi na pytania, które zostały mu przedstawione (zob. w szczególności wyroki z dnia 13 marca 2001 r. w sprawie C-379/98 PreussenElektra, Rec. str. I-2099, pkt 39 oraz z dnia w sprawach połączonych C-94/04 i C-202/04 Cipolla i in., Zb.Orz. str. I-11421, pkt 25).

23 To domniemanie znaczenia dla sprawy nie może zostać obalone przez sam fakt, iż jedna ze stron postępowania przed sądem krajowym podważa określone okoliczności, których prawidłowość nie podlega ocenie Trybunału, a od których zależy określenie przedmiotu tego sporu (ww. wyrok w sprawach połączonych Cipolla i in., pkt 26).

24 W niniejszym przypadku, J. van der Weerd i in. twierdzą, że sąd krajowy błędnie uznał, iż nie podniesiono przed nim zarzutów naruszenia odpowiednich przepisów dyrektywy 85/511. Chodzi tu zatem właśnie o okoliczność, której prawidłowość nie podlega ocenie Trybunału.

25 Argumentacja J. van der Weerda i in. nie może zatem zostać uwzględniona.

26 Dotyczy to także argumentów podniesionych podczas rozprawy przez Komisję, która zakwestionowała konieczność zadawania przez sąd krajowy pierwszego pytania,

biorąc pod uwagę wnioski, do których Trybunał doszedł w ww. wyroku w sprawie Dokter i in. Wyrok ten bowiem w oczywisty sposób nie pozbawia odpowiedzi Trybunału w niniejszych sprawach znaczenia z punktu widzenia rozstrzygnięć, które musi wydać sąd krajowy.

27 Trybunał winien zatem udzielić odpowiedzi na pytanie pierwsze.

Co do istoty sprawy

28 Z orzecznictwa wynika, że, w braku uregulowań wspólnotowych w danym zakresie, do wewnętrznego porządku prawnego każdego państwa członkowskiego należy wyznaczenie właściwych sądów oraz ustanowienie zasad proceduralnych dotyczących wnoszenia środków odwoławczych, mających zapewnić ochronę praw jednostek wynikających z prawa wspólnotowego w taki sposób, aby, po pierwsze, zasady te nie były mniej korzystne od zasad dotyczących podobnych środków w prawie krajowym (zasada równoważności), a po drugie, aby nie czyniły one wykonywania praw przyznanych przez wspólnotowy porządek prawny praktycznie niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym (zasada skuteczności) (wyrok z dnia w sprawach połączonych C-430/93 i C-431/93 Van Schijndel i van Veen, Rec. str. I-4705, pkt 17 oraz wyrok z dnia 9 grudnia 2003 r. w sprawie C-129/00 Komisja przeciwko Włochom, Rec. str. I-14637, pkt 25).

29 W odniesieniu do zasady równoważności, z orzeczenia odsyłającego wynika, że College van Beroep voor het bedrijfsleven jest uprawniony do uwzględnienia z urzędu zarzutów naruszenia reguł porządku publicznego, dotyczących uprawnień organów administracyjnych oraz uprawnień samego sądu, a także przepisów regulujących kwestie dopuszczalności. Właśnie te reguły stanowią podstawę procedur krajowych, ponieważ określają one warunki, w których można wszcząć takie postępowania oraz władze, które są w swym zakresie właściwe, aby określić zakres praw i obowiązków jednostek.

- 30 Pozycja, jaką zajmują we wspólnotowym porządku prawnym rozpatrywane przepisy dyrektywy 85/511, nie jest zaś porównywalna. Nie określają one ani warunków, w których można wszcząć postępowania w dziedzinie zwalczania pryszczycy, ani władz, które są w swym zakresie właściwe, aby określić zakres praw i obowiązków jednostek.
- 31 Przepisów tych nie można zatem uznać za równoważne wyżej wspomnianym krajowym zasadom porządku publicznego. Zastosowanie zasady równoważności nie pociąga zatem za sobą w niniejszych sprawach powstania po stronie sądu krajowego obowiązku dokonania z urzędu kontroli zgodności z prawem rozpatrywanych aktów administracyjnych na podstawie analizy zarzutów, które wynikają z dyrektywy 85/511.
- 32 Ponadto, skoro przepisy te regulują politykę w dziedzinie zdrowia publicznego, w postępowaniach toczących się przed sądem krajowym mogłyby one zostać podniesione przede wszystkim w celu uwzględnienia prywatnych interesów jednostek stanowiących przedmiot środków służących zwalczaniu pryszczycy.
- 33 W odniesieniu do zasady skuteczności z orzecznictwa Trybunału wynika, że w każdym przypadku analiza kwestii, czy przepis krajowego prawa procesowego powoduje, iż stosowanie prawa wspólnotowego staje się niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, uwzględnić musi miejsce tego przepisu w całym postępowaniu, tryb tego postępowania i jego szczególne cechy przed różnymi sądami krajowymi. Z tej perspektywy należy uwzględnić, gdy jest to właściwe, zasady, które stanowią podstawę krajowego systemu sądowiczego, takie jak zasada ochrony prawa do obrony, zasada pewności prawa oraz zasada prawidłowego przebiegu postępowania (zob. podobnie wyrok z dnia 14 grudnia 1995 r. w sprawie C-312/93 Peterbroeck, Rec. str. I-4599, pkt 14, a także ww. wyrok w sprawach połączonych Van Schijndel i van Veen, pkt 19).

- 34 W sprawach, w których wydano ww. wyrok Van Schijndel i van Veen, Trybunał przeanalizował, czy zgodna z zasadą skuteczności jest zasada prawa krajowego, zgodnie z którą uprawnienie sądu do uwzględnienia z urzędu w postępowaniu krajowym zarzutów jest ograniczone przez ciężący na nim obowiązek trzymania się przedmiotu sporu i oparcia swego rozstrzygnięcia na przedstawionych mu okolicznościach.
- 35 Trybunał stwierdził, że to ograniczenie uprawnień sądu krajowego wynika z zasady, zgodnie z którą inicjatywa procesowa należy do stron, a zatem sąd może działać z urzędu jedynie w wyjątkowych przypadkach, w interesie publicznym. Zasada ta chroni prawo do obrony i zapewnia prawidłowy przebieg postępowania, w szczególności zapobiegając powstawaniu opóźnień wynikających z konieczności rozpatrzenia nowych zarzutów (zob. podobnie ww. wyrok w sprawach połączonych Van Schijndel i van Veen, pkt 21).
- 36 Opierając się na powyższym, Trybunał wyciągnął wniosek, że zasada skuteczności nie stoi w sprzeczności z przepisem krajowym uniemożliwiającym sądom krajowym uwzględnienie z urzędu zarzutu naruszenia przepisów wspólnotowych, jeśli analiza takiego zarzutu zmuszałaby je do rezygnacji z przypisanej im biernej roli poprzez wyjście poza granice sporu wyznaczone przez jego strony oraz oparcie się na okolicznościach innych niż te, na których strony zainteresowane stosowaniem tych przepisów opierają swoje roszczenie (zob. ww. wyrok w sprawach połączonych Van Schijndel i van Veen, pkt 22).
- 37 W niniejszym przypadku College van Beroep voor het bedrijfsleven podkreśla, że zawisłe przed nim postępowanie nie różni się w tym względzie od postępowania rozpatrywanego w ww. wyroku w sprawach połączonych Van Schijndel i van Veen. W szczególności, przeprowadzona z urzędu analiza zarzutów, które nie zostały podniesione przez skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym, przekracza granice sporu, jaki zawisł przed tym sądem. Te dwa postępowania różnią się jedynie tym, że w niniejszym przypadku College van Beroep voor het bedrijfsleven wydaje rozstrzygnięcie nie tylko w ostatniej instancji, jak miało to miejsce w przypadku spraw zakończonych wydaniem wyroku Van Schijndel i van Veen, ale w pierwszej i ostatniej instancji.

38 Ta ostatnia okoliczność nie stawia zaś stron postępowania głównego w sytuacji szczególnej, mogącej podważyć zasady, o których mowa powyżej. Nie można zatem wyciągnąć z niej wniosku innego niż ten, do którego Trybunał doszedł w ww. wyroku w sprawach połączonych Van Schijndel i van Veen. Okoliczność ta bowiem jest bez znaczenia dla faktu, że w kontekście, o którym mowa w poprzednim punkcie, uwzględnienie przez sąd krajowy z urzędu zarzutów niepodniesionych przez strony postępowania przed sądem krajowym może ? jak w przypadku spraw zakończonych wydaniem tego wyroku ? naruszyć prawo do obrony lub zaszkodzić prawidłowemu przebiegowi postępowania, a w szczególności spowodować opóźnienia wynikające z konieczności rozpatrzenia nowych zarzutów.

39 Wniosek ten nie może zostać podważony przez orzecznictwo, a w szczególności ww. wyrok w sprawie Peterbroeck; wyrok z dnia 1 czerwca 1999 r. w sprawie C-126/97 Eco Swiss; Rec. str. I-3055, wyrok z dnia 27 czerwca 2000 r. w sprawach połączonych od C-240/98 do C-244/98 Océano Grupo Editorial i Salvat Editores, Rec. str. I-4941; wyrok z dnia 21 listopada 2002 r. w sprawie C-473/00 Cofidis, Rec. str. I-10875 oraz wyrok z dnia 26 października 2006 r. w sprawie C-168/05 Mostaza Claro, Zb.Orz. str. I-10421.

40 Wyżej wymienione orzecznictwo nie ma zastosowania w niniejszym przypadku. Z jednej bowiem strony cechuje się ono charakterystycznymi okolicznościami spraw, mogącymi skutkować pozbawieniem skarżącego w postępowaniu przed sądem krajowym możliwości skutecznego podniesienia zarzutu niezgodności przepisu krajowego z prawem wspólnotowym (zob. ww. wyrok w sprawie Peterbroeck, pkt 16 i nast.). Z drugiej strony, orzecznictwo to uzasadnione jest koniecznością zapewnienia konsumentowi skutecznej ochrony przewidzianej w dyrektywie Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, str. 29) (zob. ww. wyroki: w sprawie Océano Grupo Editorial i Salvat Editores, pkt 26, w sprawie Cofidis, pkt 33, a także w sprawie Mostaza Claro, pkt 29). Ponadto nie może ono być skutecznie powoływane w przypadku przeprowadzania analizy naruszenia zasady skuteczności, ponieważ dokonana w nim została ocena równoważności traktowania zarzutów opartych na prawie krajowym i zarzutów opartych na prawie wspólnotowym (zob. ww. wyrok w sprawie Eco Swiss, pkt 37).

41 Z powyższego wynika, że zasada skuteczności nie nakłada, w sprawach takich jak zawisłe przed sądem krajowym, na ten sąd obowiązku uwzględnienia z urzędu

zarzutu opartego na prawie wspólnotowym, niezależnie od jego znaczenia dla wspólnotowego porządku prawnego, jeśli strony mają rzeczywistą możliwość podniesienia przed sądem krajowym zarzutu mającego podstawy w prawie wspólnotowym. Ponieważ skarżący w postępowaniu przed sądem krajowym mieli rzeczywistą możliwość poniesienia zarzutów opartych na dyrektywie 85/511, zasada skuteczności nie nakłada na sąd krajowy obowiązku dokonania z urzędu analizy zarzutu opartego na art. 11 i art. 13 tej dyrektywy.

- 42 W świetle powyższego, na pierwsze pytanie należy udzielić odpowiedzi, że prawo wspólnotowe nie nakłada, w postępowaniu takim, jak zawisłe przed sądem krajowym, na ten sąd obowiązku uwzględnienia z urzędu zarzutu naruszenia przepisów prawa wspólnotowego, ponieważ nie wymaga tego ani zasada równoważności, ani skuteczności.

W przedmiocie pozostałych pytań

- 43 Uwzględniając odpowiedź na pierwsze pytania, nie ma potrzeby odpowiadania na pozostałe pytania, które zostały zadane jedynie na wypadek, gdyby sąd krajowy był zobowiązany do uwzględnienia z urzędu zarzutów niepodniesionych przez skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym.

W przedmiocie kosztów

- 44 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

Prawo wspólnotowe nie nakłada, w postępowaniu takim, jak zawisłe przed sądem krajowym, na ten sąd obowiązku uwzględnienia z urzędu zarzutu naruszenia przepisów prawa wspólnotowego, ponieważ nie wymaga tego ani zasada równoważności, ani skuteczności.

Podpisy